Høringsinnspill til detaljregulering for Tangvald – plan-ID 442

Til: Bamble kommune

Fra: Naturvernforbundet i Grenland og Naturvernforbundet Telemark

Plan: Detaljregulering for Tangvald, plan-ID 442

Tiltakshaver: Tellefsen Invest AS

Høringsfrist: 27. oktober 2026

1. Hovedkrav – Tangvald bør ikke velges som lokalisering for utbyggingen

Naturvernforbundet i Grenland og Naturvernforbundet Telemark ber Bamble kommune om å avvise planforslaget for Tangvald slik det foreligger, og prioritere eksisterende næringsarealer og andre grå arealer framfor ytterligere nedbygging av natur.

Det er ikke tilstrekkelig dokumentert hvorfor denne lokaliseringen er nødvendig, om næringsbehovet kan dekkes på andre måter, eller om konsekvensene for naturmangfold, landskap, kulturmiljø, vannmiljø, geologiske verdier og sikkerhet er godt nok utredet.

Planområdet er oppgitt å omfatte om lag 108 dekar i kommunens høringsinformasjon. Planarbeidet gjelder utvidelse av næringsareal og justering av fylkesvei 3352. Planen skal erstatte gjeldende reguleringsplan, plan-ID 274.

Arealavgrensning og planformål må framgå entydig av endelig planmateriale.

At området er avsatt til næringsformål i kommuneplanens arealdel, innebærer ikke at den konkrete detaljreguleringen automatisk skal vedtas. Den må vurderes på grunnlag av gjeldende lovverk, oppdatert kunnskap, reelle alternativer og de faktiske virkningene av tiltaket.

Plan- og bygningsloven § 12-12 gir kommunestyret myndighet til å ta stilling til reguleringsplanen når saken er ferdigbehandlet. Kommunestyret er ikke forpliktet til å vedta det foreliggende forslaget. Dersom det ikke er enig i planforslaget, kan det sende saken tilbake til ny behandling.

Vi ber kommunen anbefale at kommunestyret ikke vedtar planen slik den foreligger.

Våre hovedinnvendinger er:

• Kommunens tidligere faglige bekymringer om fugler, insekter, øvrig dyreliv, kulturminner, rekreasjonsområder, naturreservater og reiseliv må besvares konkret.
• Det må redegjøres for hva som har endret seg fra kommunens tidligere bekymringer og anbefaling om alternativ lokalisering til administrasjonens konklusjon 26. august 2026 om at planforslaget er tilstrekkelig utredet.
• Kommunens tidligere opplysning om store reserver av allerede utsprengte og planerte næringsarealer må følges opp med en reell og etterprøvbar alternativvurdering.
• Det må dokumenteres hvorfor det er behov for nye næringsarealer på Tangvald, og hvorfor behovet ikke kan dekkes gjennom eksisterende næringsarealer, ledige regulerte tomter, transformasjon og andre grå arealer.
• Det må redegjøres for hvilke overordnede konsekvensvurderinger som lå til grunn da området ble avsatt til næringsformål, og om disse fortsatt er tilstrekkelige.

• Kommunens vurdering av om detaljreguleringen utløser krav om konsekvensutredning, må være konkret, begrunnet og etterprøvbar.
• Kommunedelplanen for naturmangfold 2026–2036, kommunens mål om arealnøytralitet og tiltakshierarkiet må følges opp i den konkrete arealbeslutningen.
• Behovet for planvask og ny vurdering av eldre arealavsetninger må tas opp i arbeidet med revisjon av kommuneplanens arealdel.

• Naturkartlegging, artsregistreringer og vurderingen av økologiske funksjonsområder må være tilstrekkelige og oppdaterte.
• Samlet belastning fra eksisterende og planlagte inngrep må vurderes.
• Kulturminner, Tangvald mølle, demning og vannsystem, krigsminner, geologiske verdier, vannmiljø og grunnforhold må utredes tilstrekkelig før et eventuelt planvedtak.
• Tidligere tap av kulturmiljø ved etablering av pukkverk i området må inngå i vurderingen av samlet belastning og gjenværende kulturhistoriske verdier.
• Grunnleggende spørsmål om lokalisering, naturverdier, vannmiljø og sikkerhet kan ikke utsettes til senere detaljprosjektering dersom de kan påvirke om området er egnet for utbygging.

2. Overordnet konsekvensutredning, SEA- og EIA-direktivene og kommunens ansvar for arealvalgene

2.1 Overordnet arealplanlegging må ses i sammenheng med detaljreguleringen

Saken kan ikke vurderes utelukkende som et spørsmål om hvordan et næringsområde som allerede er avsatt i kommuneplanen, skal utformes. Det må også vurderes om den overordnede arealbeslutningen bygger på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, om lokaliseringen fortsatt er riktig, og om andre arealer kan dekke behovet med mindre skade på natur og miljø.

SEA-direktivet, direktiv 2001/42/EF, gjelder vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer. EIA-direktivet, direktiv 2011/92/EU med endringer i direktiv 2014/52/EU, gjelder vurdering av miljøvirkningene av bestemte offentlige og private prosjekter. Regelverkene har ulike, men sammenhengende roller, og er gjennomført i norsk rett gjennom blant annet plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredninger.

Overordnet planlegging skal, når regelverket kommer til anvendelse, vurdere arealbruk, utviklingsretning, alternativer og miljøvirkninger på et nivå som passer til planen. Vurderingen av en konkret reguleringsplan må sikre at virkningene av det aktuelle tiltaket er tilstrekkelig belyst.

Vi ber derfor kommunen dokumentere hva som faktisk ble utredet da Tangvald ble avsatt til næringsformål, hvilke alternativer som ble vurdert, hvilke miljøverdier som var kjent på det tidspunktet, og om vurderingene fortsatt gir et forsvarlig grunnlag for den konkrete detaljreguleringen.

Det må også framgå hvilke spørsmål som er tilstrekkelig utredet på overordnet nivå, og hvilke som må undersøkes nærmere i detaljreguleringen. Dersom tidligere vurderinger er mangelfulle eller bygger på utdatert kunnskap, må dette synliggjøres og håndteres.

2.2 Hva må undersøkes fra den overordnede planleggingen?

Kommunen bør gå tilbake til kunnskapsgrunnlaget og vurderingene som lå til grunn da arealet ble avsatt til næring. Det må framgå:

• Hvilke miljø- og naturverdier som ble kartlagt og vurdert.
• Hvilke alternative lokaliseringer som ble undersøkt.
• Om eksisterende næringsarealer og grå arealer ble vurdert som alternativer.
• Hvordan naturmangfold, landskap, vannmiljø, kulturmiljø, friluftsliv og samlet belastning ble behandlet.
• Om vurderingene bygget på tilstrekkelig og tidsriktig kunnskap.
• Om nye registreringer og ny kunnskap endrer forutsetningene for arealbruken.
• Om konsekvensene av næringsutvikling og justering av fylkesvei 3352 ble vurdert i sammenheng.
• Om utviklingen rundt Stokkevannet og andre eksisterende og planlagte inngrep ble tilstrekkelig vurdert.
• Hvordan arealbehovet ble begrunnet, og om det ble undersøkt om behovet kunne dekkes på allerede utbygde eller sterkt påvirkede arealer.

At et areal er avsatt til næring, er ikke i seg selv dokumentasjon på at alle konkrete utbyggingsalternativer er miljømessig forsvarlige. En arealavsetning må heller ikke brukes som begrunnelse for å se bort fra ny kunnskap eller virkninger som ikke tidligere er tilstrekkelig belyst.

2.3 Forholdet mellom overordnet KU og prosjektets konsekvenser

En vurdering av den konkrete reguleringsplanen må bygge på relevant kunnskap fra overordnet planlegging, men også undersøke virkninger som først blir tydelige når tiltakets omfang, terrenginngrep, vegløsning, drift og arealbeslag konkretiseres.

Vi ber kommunen legge fram en redegjørelse for den overordnede konsekvensvurderingen av Tangvald, herunder hvilke utredninger som ble gjort i forbindelse med kommuneplanens arealdel, og hvordan disse vurderingene er fulgt opp i den aktuelle detaljreguleringen.

Dersom kommunen mener at tidligere vurderinger dekker spørsmålene, må det begrunnes konkret. Dersom viktige spørsmål ikke er dekket, må kommunen sørge for at nødvendige vurderinger gjennomføres før planen behandles videre.

2.4 Tre nivåer som må ses i sammenheng

Kommunen bør skille mellom:

1. Overordnet arealplanlegging: Om Tangvald er en riktig lokalisering for næringsutvikling, hvilke alternativer

som finnes, og hvilke miljøkonsekvenser som følger av arealvalget.

2. Vurderingen av KU-plikt for detaljreguleringen: Om det konkrete planforslaget kan få vesentlige virkninger

for miljø eller samfunn etter forskrift om konsekvensutredninger.

3. Konkrete undersøkelser: Om kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold, arter, vannmiljø, landskap,

kulturmiljø, geologi, grunnforhold og trafikksikkerhet er tilstrekkelig for å avgjøre om planen bør vedtas.

En konklusjon om at full konsekvensutredning etter KU-forskriften ikke er påkrevd, betyr ikke at kommunen kan unnlate å undersøke vesentlige forhold som er nødvendige for en forsvarlig planbeslutning.

Vi ber kommunen sørge for at både det overordnede arealvalget og den konkrete detaljreguleringen er tilstrekkelig belyst, og at Tangvald vurderes i sammenheng med revisjonen av kommuneplanens arealdel.

3. Plan- og bygningsloven – kommunestyret kan velge å ikke

vedta planen

3.1 § 12-12: Kommunestyrets endelige beslutning

Plan- og bygningsloven § 12-12 regulerer vedtak av reguleringsplan. Når planforslaget er ferdigbehandlet, legges det fram for kommunestyret til vedtak, eventuelt i alternativer. Saksframlegget skal vise hvordan innkomne uttalelser og planens konsekvenser er vurdert, og hvilken betydning de er tillagt.

Dersom kommunestyret ikke er enig i planforslaget, kan det sende saken tilbake til ny behandling og gi retningslinjer for det videre arbeidet.

Naturvernforbundet ber kommunen legge dette til grunn for den videre behandlingen. Kommunestyret er ikke forpliktet til å vedta planforslaget bare fordi det er fremmet eller fordi arealet er avsatt til næringsformål i kommuneplanens arealdel.

Vårt standpunkt er at planforslaget ikke bør vedtas slik det foreligger. Dersom kommunen mener at saken kan behandles videre, må den først sørge for et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag og en reell vurdering av alternativer.

3.2 § 12-10: Høring og offentlig ettersyn

Plan- og bygningsloven § 12-10 regulerer behandlingen av reguleringsplanforslag, herunder høring og offentlig ettersyn. Høringen skal gi berørte myndigheter, organisasjoner og innbyggere anledning til å uttale seg på et grunnlag som gjør det mulig å forstå planforslaget og dets virkninger.

Dersom høringen avdekker mangler i kunnskapsgrunnlaget eller behov for ytterligere undersøkelser, må kommunen vurdere om saken skal suppleres før den ferdigbehandles.

3.3 Andre sentrale bestemmelser

Plan- og bygningsloven § 1-1 fastsetter lovens formål, blant annet å fremme bærekraftig utvikling og sikre at planleggingen ivaretar hensyn til miljø og samfunn.

Etter § 3-1 skal planleggingen blant annet ivareta naturgrunnlaget, miljømessige kvaliteter og samfunnssikkerhet. Etter § 4-2 skal reguleringsplaner beskrive planens formål, hovedinnhold og virkninger, og planer som omfattes av reglene om konsekvensutredning, skal utredes i samsvar med forskriften.

Etter § 4-3 skal det gjennomføres risiko- og sårbarhetsanalyse for reguleringsplaner som legger til rette for utbygging. § 28-1 stiller krav til tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur- eller miljøforhold.

Disse bestemmelsene må anvendes samlet. Kommunen må kunne dokumentere at planforslaget er tilstrekkelig opplyst, at relevante virkninger er vurdert, og at arealbruken er forsvarlig før det treffes vedtak.

4. Kommunens tidligere faglige bekymringer må besvares

konkret

4.1 Kommunens planavdeling anbefalte alternativ lokalisering

I planbeskrivelsens punkt 6.9 gjengis en tidligere uttalelse fra Bamble kommune, avdeling for plan og byggesak. Her framgår det at deler av planområdet består av natur- og skogområder som framstår som relativt uberørte, og at det på det tidspunktet ikke var gjennomført naturkartlegging av planområdet.

Planavdelingen skrev at det var observert flere rødlistede fuglearter, uttrykte sterk bekymring og anbefalte en vurdering av konsekvensene for fugle- og dyreliv og insekter.

Avdelingen foreslo alternativ lokalisering for næringsområdet og viste til at Bamble kommune har store arealreserver med allerede utsprengte og planerte arealer.

Den advarte også mot at videre utbygging ville kunne forringe nærliggende naturreservater, friluftsområder og turistområder. Den mente at området ikke burde bygges ytterligere ut til næring dersom dette kunne gå på bekostning av overordnede stedskvaliteter og rekreasjonsområder.

Planavdelingen reiste spørsmål om naturverdiene, samlet belastning, behovet for ytterligere næringsareal og om en annen lokalisering ville være bedre.

Disse spørsmålene må besvares i den nåværende planbehandlingen.

4.2 Naturvernforbundet tok opp flere av de samme problemstillingene

I planbeskrivelsens punkt 6.10 gjengis Naturvernforbundet i Grenlands innspill etter befaring i planområdet.

Naturvernforbundet viste til at skogen måtte kartlegges for naturtyper og relevante artsgrupper og arter. På befaringen ble det observert et betydelig antall fuglearter, og det ble vist til observasjoner av sivhauk og vipe. Naturvernforbundet pekte også på potensial for et mangfold av andre arter, særlig amfibier, krypdyr, virvelløse dyr, sopp, lav og moser, samt spor etter grevling.

Naturvernforbundet ba om grundig kartlegging etter oppdaterte metoder i NiN-systemet og viste til behovet for et tilstrekkelig naturmangfoldgrunnlag før nye inngrep vurderes.

Det ble også vist til at Bamble kommune allerede har store, ferdig regulerte næringsarealer som står ubenyttet, og at ytterligere utbygging vil forverre den eksisterende belastningen fra støy. Naturvernforbundet ba derfor om at ytterligere nedbygging ble unngått.

Dette er konkrete innspill om kunnskapsgrunnlaget, artsmangfoldet, samlet belastning og alternative arealer. De kan ikke anses fullt ut besvart bare ved å vise til at det er gjennomført en naturkartlegging, at det finnes vegetasjonsskjerming, eller at det er fastsatt bestemmelser om støy og støv.

4.3 Hva svarer planbeskrivelsen?

I kommentarene til innspillene viser planbeskrivelsen til at Asplan Viak gjennomførte naturkartlegging i 2024, og at Telemark fylkeskommune gjennomførte kulturminneregistrering i 2026.

Det vises videre til eksisterende terreng- og vegetasjonsskjerming, en etablert støyvoll i nordøst, tett skog langs store deler av randsonene og bestemmelser om håndtering av støy, støv og luftkvalitet.

Når det gjelder fugler, opplyses det at sandsvale ble registrert i området i 2015, og at pukkhauger kan gi egnede reirforhold for arten. Planbeskrivelsen sier at forholdet skal følges opp i driftsfasen.

Disse opplysningene er relevante, men de besvarer ikke alle spørsmålene som ble reist.

For det første må kommunen vise hva naturkartleggingen faktisk omfatter. Det må framgå hvilke artsgrupper som ble undersøkt, når feltarbeidet ble gjennomført, hvilke deler av plan- og influensområdet som ble undersøkt, og hvilke begrensninger kartleggingen har. En NiN-kartlegging av naturtyper er ikke nødvendigvis det samme som en fullstendig kartlegging av fugler, insekter, andre virvelløse dyr, amfibier, krypdyr, sopp, lav, moser og pattedyr.

For det andre må kommunen forklare hvordan observasjonene av sivhauk, vipe og andre fugler er vurdert, og hvorfor det eventuelt ikke er behov for ytterligere undersøkelser. At sandsvale er registrert i området i 2015, og at arten kan finne reirforhold i pukkhauger, avklarer ikke i seg selv om den aktuelle utvidelsen vil påvirke artens bruk av området.

For det tredje må kommunen forklare hvordan de tidligere bekymringene for insekter og annet dyreliv er fulgt opp. Opplysningene som er gjengitt i planbeskrivelsen, viser ikke i seg selv at disse artsgruppene er tilstrekkelig undersøkt.

For det fjerde må kommunen forklare hvordan kulturminnepotensialet og den samlede påvirkningen på landskap, naturreservater, friluftsområder og reiseliv er vurdert. Eksisterende skjerming og bestemmelser om støy og støv kan redusere enkelte virkninger, men dokumenterer ikke alene at alle relevante virkninger er akseptable.

4.4 Hva har endret seg fra tidligere bekymring til vurderingen 26. august 2026?

Dette er et hovedspørsmål i saken. I den tidligere uttalelsen beskrev kommunens planavdeling et relativt uberørt natur- og skogområde, manglende naturkartlegging, observasjoner av rødlistede fugler, behov for å undersøke fugle- og dyreliv og insekter, mulige kulturminner og risiko for forringelse av naturreservater, friluftsområder og turistområder. Avdelingen anbefalte alternativ lokalisering og viste til store reserver av allerede utsprengte og planerte næringsarealer.

I planbeskrivelsen vises det senere til naturkartlegging fra 2024, kulturminneregistrering fra 2026, skjermingstiltak og bestemmelser om støy og støv. Administrasjonen konkluderer i saksframlegget 26. august 2026 med at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig, og at innspillene ikke gir grunnlag for å endre planforslagets hovedgrep.

Det må gå fram hvilke nye opplysninger som har endret vurderingen, hvilke tidligere bekymringer som er avklart, og hvilke som fortsatt står ubesvart.

Vi ber derfor kommunen redegjøre konkret for:

- Hvilke funn fra NiN-kartleggingen i 2024 som gir grunnlag for å konkludere med at naturverdiene ikke er til hinder for utbygging.
- Om kartleggingen omfattet de artsgruppene planavdelingen tidligere var bekymret for, særlig fugler, insekter og øvrig dyreliv.
- Om det er gjennomført målrettede undersøkelser av de relevante artsgruppene, eller om det er behov for supplerende undersøkelser.
- Hvordan opplysningene om sivhauk, vipe, sandsvale og andre fuglearter er vurdert, herunder mulig bruk av planområdet og nærliggende arealer som leve-, nærings- eller hekkeområde.
- Hvordan tidligere bekymringer for naturreservater, rekreasjonsområder og reiseliv er vurdert i lys av eksisterende pukkverksdrift og den planlagte utvidelsen.
- Hvordan potensialet for kulturminner er undersøkt og fulgt opp gjennom kulturminneregistreringen i 2026.
- Hvilke faglige vurderinger som viser at terreng- og vegetasjonsskjerming og bestemmelser om støy, støv og luftkvalitet er tilstrekkelige.
- Hvordan kommunens tidligere opplysning om store reserver av utsprengte og planerte næringsarealer er fulgt opp, og hvorfor alternativ lokalisering ikke anbefales.

• Hvilke nye opplysninger som ligger til grunn for at administrasjonen 26. august 2026 konkluderer annerledes enn i den tidligere faglige uttalelsen.

Dersom det ikke er gjennomført en reell sammenligning med alternative næringsarealer, må dette gjøres. Dersom viktige artsgrupper ikke er undersøkt tilstrekkelig, må kunnskapsgrunnlaget suppleres. Dersom tidligere bekymringer fortsatt gjelder, må de inngå i vurderingen av om lokaliseringen er forsvarlig.

4.5 Kommunens opplysninger om grå arealer må få praktisk betydning

Planavdelingens henvisning til store arealreserver av allerede utsprengte og planerte arealer er særlig viktig. Den viser at spørsmålet om alternativ lokalisering har vært reist av kommunen selv, ikke bare av Naturvernforbundet.

Det må derfor framgå hvilke eksisterende næringsarealer som er vurdert, hvilke som faktisk er ledige eller underutnyttede, hvilke virksomheter og arealbehov de kan dekke, og hvorfor de eventuelt ikke er egnede alternativer til Tangvald.

Det er ikke tilstrekkelig å vise til at Tangvald er en videreutvikling av et etablert næringsområde, eller at utbyggingen kan gi arbeidsplasser og korte transportavstander for masser. Slike forhold kan være relevante, men de erstatter ikke en sammenligning med realistiske alternativer.

Kommunen må også vurdere om transportgevinster og muligheten for å bruke lokale masser oppveier de samlede natur- og miljøvirkningene. Dersom kommunen har store reserver av grå arealer, må det forklares hvorfor ytterligere nedbygging av natur likevel anses nødvendig.

4.6 Administrasjonens konklusjon må kunne etterprøves

I saksframlegget skriver administrasjonen:

«Administrasjonen vurderer at det foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag gjennom gjennomført naturkartlegging etter NiN-metodikk, tilgjengelige registreringer i offentlige databaser og innkomne innspill i planprosessen.»

Videre heter det:

«Det er ikke registrert verdifulle naturtyper eller naturverdier som vurderes å være til hinder for gjennomføring av planforslaget.»

Administrasjonen skriver samtidig:

«Administrasjonen merker seg samtidig opplysninger om observasjoner av rødlistede fuglearter i og nær planområdet.»

Om landskap, støy, støv og omkringliggende arealer heter det:

«Hensyn til landskap, støy, støv og omkringliggende arealer vurderes å være ivaretatt gjennom planutforming, skjermingstiltak og reguleringsbestemmelser.»

Administrasjonen konkluderer:

«Administrasjonen vurderer samlet at planforslaget er tilstrekkelig utredet, og at innspillet ikke gir grunnlag for å endre planforslagets hovedgrep. Innspillet tas derfor ikke til følge.»

Disse konklusjonene må begrunnes på en måte som gjør det mulig å etterprøve hvordan de tidligere faglige bekymringene er vurdert. Det må framgå hvilke undersøkelser og funn som støtter konklusjonene, hvilke

usikkerheter som gjenstår, og hvordan motstridende opplysninger er håndtert.

At det ikke er registrert naturtyper som administrasjonen vurderer som til hinder for utbygging, er ikke det samme som at alle relevante naturverdier og økologiske funksjoner er kartlagt. Naturverdier kan være knyttet til arters leveområder, næringssøk, hekking, skjul og forbindelser mellom funksjonsområder.

4.7 Virkninger kan ikke generelt skyves til senere prosjektering

Administrasjonen skriver:

«Eventuelle virkninger kan håndteres gjennom reguleringsbestemmelser, tekniske løsninger og videre detaljprosjektering.»

Dette kan være relevant for tekniske detaljer som først kan avklares senere. Det er derimot ikke tilstrekkelig dersom det gjelder grunnleggende spørsmål om lokalisering, naturverdier, vannmiljø, kulturmiljø eller sikker byggegrunn.

Dersom slike spørsmål først undersøkes etter at planen er vedtatt, risikerer kommunen å binde seg til en utbyggingsløsning før det er avklart om den er forsvarlig.

Kommunen må derfor skille mellom forhold som kan håndteres gjennom presise og bindende reguleringsbestemmelser, og forhold som må avklares før planvedtaket. Dette gjelder særlig naturkartleggingen, fugle- og dyrelivet, insekter, alternativ lokalisering, samlet belastning og eventuelle kulturhistoriske verdier.

4.8 Samlet vurdering av de tidligere innspillene

Naturvernforbundet mener ikke at de tidligere bekymringene automatisk beviser at utbyggingen ikke kan gjennomføres. De viser imidlertid at flere sentrale problemstillinger var identifisert tidlig i planprosessen, og at kommunen selv hadde pekt på alternativer til videre utbygging på Tangvald.

Det må derfor dokumenteres hva som er undersøkt, hva som er avklart, og hvorfor de tidligere bekymringene ikke lenger anses å være til hinder for planen. Uten en slik redegjørelse er det vanskelig å etterprøve administrasjonens konklusjon 26. august 2026 om at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig og at planforslaget ikke bør endres.

5. Naturmangfoldplanen 2026–2036, planvask og revisjon av

kommuneplanens arealdel

5.1 Naturmangfoldplanen må følges opp i konkrete arealbeslutninger

Bamble kommunes kommunedelplan for naturmangfold 2026–2036 ble vedtatt av kommunestyret 12. februar 2026. Kommunen opplyser at planen skal bidra til bærekraftig arealforvaltning, oppdatert kunnskap, bedre kartlegging før utbygging og at naturmangfold blir tatt hensyn til i arealbruken. Planen framhever også arealnøytralitet og tiltakshierarkiet: unngå, begrense, restaurere og kompensere, i denne rekkefølgen.

Disse føringene er direkte relevante for Tangvald. Kommunen bør først undersøke om det er mulig å unngå inngrepet ved å velge en annen lokalisering eller bruke arealer som allerede er utbygd eller sterkt påvirket.

Dersom inngrep ikke kan unngås, må mulighetene for å begrense og restaurere skader vurderes. Kompensasjon bør ikke brukes som en generell begrunnelse for å bygge ned natur når det finnes alternativer som kan unngå inngrepet.

Naturmangfoldplanen erstatter ikke lovens konkrete krav, men er et kommunalt styrings- og kunnskapsdokument som kommunen selv har bestemt skal inngå i arealplanleggingen.

Vi ber kommunen forklare hvordan planforslaget for Tangvald er vurdert opp mot naturmangfoldplanen, særlig:

- målet om arealnøytralitet;
- kravet om bedre og oppdatert kunnskap om natur før utbygging;
- prioriteringen av grå arealer;
- tiltakshierarkiet og muligheten for å unngå inngrepet;
- hensynet til sammenhengende natur og samlet belastning.

Det bør framgå konkret hvordan disse føringene er anvendt, ikke bare vises generelt til at planforslaget er i samsvar med kommuneplanens arealdel.

5.2 Planvask – eldre arealavsetninger må vurderes på nytt

Naturvernforbundet mener at Tangvald også må ses i sammenheng med behovet for planvask. Med planvask mener vi en systematisk gjennomgang av eldre arealavsetninger og reguleringsformål for å vurdere om de fortsatt er ønskelige og forsvarlige i lys av oppdatert kunnskap, naturhensyn, klima, samfunnsbehov og kommunens mål.

Planvask er ikke i seg selv en egen, generell lovbestemt prosedyre som automatisk opphever tidligere arealavsetninger. Det er likevel et relevant planfaglig virkemiddel når kommunen skal vurdere hvordan arealressursene skal forvaltes framover.

Eldre arealavsetninger kan bygge på kunnskap som senere er blitt forbedret, og på vurderinger som ikke i tilstrekkelig grad tok hensyn til samlet belastning, naturmangfold eller behovet for å prioritere allerede utbygde arealer.

Kommunen bør derfor ikke legge til grunn at tidligere avsetting til næring avslutter diskusjonen om lokalisering. Det må vurderes om arealbruken fortsatt er hensiktsmessig, og om nyere kunnskap gir grunn til å endre prioriteringene.

5.3 Revisjon av kommuneplanens arealdel 2027–2039

Bamble kommune har startet arbeidet med å revidere kommuneplanens arealdel for perioden 2027–2039. Kommunen opplyser at den gjeldende arealdelen, plan-ID 364, ble vedtatt 15. desember 2022.

Vi ber kommunen ta Tangvald opp i dette arbeidet og vurdere om den tidligere arealavsetningen fortsatt er riktig.

Gjennomgangen bør omfatte:

- behovet for nye næringsarealer og realistiske prognoser for etterspørselen;
- samlet oversikt over ledige, regulerte og underutnyttede næringsarealer;
- mulighetene for transformasjon og gjenbruk av allerede påvirkede arealer;
- naturverdier som er kommet fram gjennom nyere kartlegging;
- arealer der tidligere avsetting til utbygging bør vurderes på nytt;
- samlet belastning fra eksisterende og planlagte inngrep;
- mål og føringer i naturmangfoldplanen;

• muligheten for å oppnå arealnøytralitet gjennom mer effektiv arealbruk.

En revisjon av kommuneplanens arealdel gir kommunen anledning til å vurdere arealbehovet og lokaliseringene i en større sammenheng, i stedet for å behandle hvert enkelt forslag som et isolert prosjekt.

5.4 Grå arealer må prioriteres før ny natur bygges ned

Kommunen har tidligere vist til at det finnes betydelige reserver av grå arealer og arealer som allerede er påvirket av inngrep. Dette må konkretiseres og brukes aktivt i vurderingen av Tangvald.

Vi ber om en oversikt over tilgjengelige og underutnyttede næringsarealer i kommunen og relevante deler av regionen, med vurdering av om de kan dekke det aktuelle behovet.

Det må også vurderes om eksisterende arealer kan fortettes, ombygges eller brukes mer effektivt. En slik sammenligning må være reell og etterprøvbar, ikke bare en generell omtale av at andre arealer finnes.

6. Behov for næringsareal, lokalisering og alternativer

6.1 Behovet må dokumenteres

Det må dokumenteres hva slags næringsareal det er behov for, hvor stort arealbehovet er, og hvorfor behovet ikke kan dekkes gjennom eksisterende næringsområder eller grå arealer.

Det er ikke tilstrekkelig å vise generelt til at næringsutvikling er ønskelig. Kommunen må vurdere den konkrete virksomhetens arealbehov, muligheten for samlokalisering, effektiv arealbruk og alternative lokaliseringer.

6.2 Alternative lokaliseringer

Kommunen må undersøke alternativer som kan gi mindre samlet miljøbelastning. Dette omfatter eksisterende næringsområder, ledige regulerte tomter, arealer som allerede er planert eller sterkt påvirket, og muligheter for transformasjon og fortetting.

Alternativvurderingen må vise hvilke kriterier som er brukt, hvilke arealer som er undersøkt, og hvorfor alternativene eventuelt er vurdert som mindre egnet.

Det må også framgå om arealer med mindre naturinngrep er vurdert opp mot Tangvald, og om den foreslåtte lokaliseringen faktisk gir dokumenterte samfunnsmessige fordeler som ikke kan oppnås andre steder.

6.3 Nullalternativet

Nullalternativet må beskrive den sannsynlige utviklingen dersom planforslaget ikke gjennomføres. Det skal ikke utformes slik at utbygging på Tangvald framstår som det eneste realistiske alternativet.

Det må vurderes hvilke natur-, landskaps- og kulturverdier som kan bevares dersom planen ikke gjennomføres, og hvordan området sannsynligvis vil utvikle seg innenfor eksisterende rammer.

Nullalternativet må også ta hensyn til eksisterende virksomhet og gjeldende reguleringsplan. Det må skilles mellom konsekvensene av allerede tillatt virksomhet og konsekvensene av den nye utbyggingen.

7. Konsekvensutredning etter forskriften – vurderingen må gjennomgås

7.1 Kommunens vurdering av KU-plikt

I saksframlegget skriver administrasjonen:

«Administrasjonen har vurdert planforslaget etter forskrift om konsekvensutredninger §§ 6 og 8, jf. vedlegg I og II samt kriteriene i § 10.»

Videre heter det:

«Planforslaget omfattes ikke av tiltak med automatisk konsekvensutredningsplikt etter § 6. Tiltaket vurderes imidlertid å falle inn under vedlegg II punkt 10 bokstav a (industri-, nærings- og lagerbygg) og punkt 10 bokstav e (bygging og omlegging av veier). Det er derfor foretatt en konkret vurdering av tiltakets virkninger for miljø og samfunn etter kriteriene i forskriftens § 10.»

Administrasjonen konkluderer med at tiltaket ikke vil medføre vesentlige virkninger som utløser krav om konsekvensutredning.

Naturvernforbundet mener at denne konklusjonen må gjennomgås på nytt og begrunnes mer konkret. Når et tiltak omfattes av vedlegg II, må det vurderes om det kan få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn. Vurderingen skal bygge på informasjon om tiltakets egenskaper, lokalisering og mulige virkninger.

Kommunen må vise hvordan de relevante kriteriene i KU-forskriften §§ 8–11 er vurdert, og hvorfor opplysningene om naturverdier, fugle- og dyreliv, insekter, kulturmiljø, vannmiljø, geologi, grunnforhold og samlet belastning ikke tilsier at det kan foreligge vesentlige virkninger.

7.2 Kriteriene i § 10 må vurderes konkret

Kommunen må redegjøre for hvordan relevante kriterier i § 10 er vurdert, blant annet:

- tiltakets størrelse, planområde og utforming;
- bruk av arealer og naturressurser;
- utslipp, avfall og mulige forurensningsvirkninger;
- risiko for alvorlige ulykker eller katastrofer;
- lokalisering og mulige konflikter med verneområder, naturverdier og kulturmiljø;
- virkninger på naturmangfold, landskap, vannmiljø og friluftsliv;
- samlet belastning fra andre eksisterende og planlagte tiltak;
- varighet, hyppighet og reversibilitet av virkningene;
- usikkerhet i kunnskapsgrunnlaget.

Vurderingen må ta hensyn til de konkrete opplysningene om fugler, naturverdier, kulturmiljø, geologi, vannmiljø og grunnforhold. Det må også vurderes om mangler i kunnskapsgrunnlaget gjør det vanskelig å konkludere med at virkningene ikke kan være vesentlige.

7.3 Anerkjent og oppdatert metodikk fra Miljødirektoratet

Miljødirektoratets håndbok M-1941, Konsekvensutredning av klima og miljø, er anerkjent metodikk for de miljøtemaene håndboken dekker. Veiledningen skal bidra til systematiske, etterprøvbare vurderinger av miljøverdier og konsekvenser.

Vi ber kommunen og tiltakshaver redegjøre for hvilken versjon av M-1941 og hvilke relevante temaveiledere som er brukt. Det må framgå hvordan metodikken er anvendt på naturmangfold, landskap, vannmiljø, geologisk mangfold og øvrige relevante temaer.

Det er ikke tilstrekkelig bare å vise til en veileder eller en rapport. Det må framgå om undersøkelsene er utført med relevant metodikk, på riktig tidspunkt og med tilstrekkelig geografisk dekning.

Dersom det er kommet oppdatert veiledning eller ny faglig kunnskap etter at kartleggingen ble gjennomført, må kommunen vurdere om kunnskapsgrunnlaget fortsatt er tilstrekkelig.

7.4 Dersom KU ikke anses påkrevd, må nødvendige undersøkelser likevel gjennomføres

En konklusjon om at full konsekvensutredning ikke er påkrevd, betyr ikke at kommunen kan unnlate å undersøke relevante virkninger. Plan- og bygningsloven, forvaltningsloven og naturmangfoldloven stiller fortsatt krav til forsvarlig saksbehandling og kunnskapsgrunnlag.

Dersom en ny og forsvarlig vurdering viser at planen kan få vesentlige virkninger, må konsekvensutredning gjennomføres i samsvar med forskriften. Dersom kommunen fortsatt mener at full KU ikke er påkrevd, må den likevel sørge for at alle nødvendige undersøkelser foreligger før planvedtaket.

8. Forvaltningsloven § 17 og krav til kunnskapsgrunnlaget

Forvaltningsloven § 17 krever at forvaltningsorganet påser at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Det er ikke nok at det finnes enkelte rapporter dersom de ikke dekker de aktuelle problemstillingene, eller dersom vesentlige usikkerheter ikke er vurdert.

Beslutningsgrunnlaget må gjøre det mulig å etterprøve:

- hvilke undersøkelser som er utført;
- hvilke metoder og datakilder som er brukt;
- hvilke områder og artsgrupper som er undersøkt;
- hvilke usikkerheter og kunnskapsmangler som foreligger;
- hvordan motstridende opplysninger er vurdert;
- hvordan alternativer og samlet belastning er behandlet;
- hvorfor kommunen mener at planen bør eller ikke bør vedtas.

Dersom høringen avdekker vesentlige mangler, må kommunen vurdere om saken skal suppleres før den ferdigbehandles. Det er ikke forsvarlig å basere en beslutning på at grunnleggende forhold skal avklares etter at arealbruken er vedtatt.

Dette gjelder også vurderinger av naturmangfoldplanen, kulturmiljø, vannmiljø og ROS. Beslutningstakerne må ha et balansert kunnskapsgrunnlag som både synliggjør mulige fordeler ved utbyggingen og dokumenterer miljøkonsekvensene, usikkerheten og realistiske alternativer.

9. Naturmangfold – NiN-kartleggingen fra 2024 og behovet for supplerende undersøkelser

9.1 NiN-kartleggingen er ikke nødvendigvis en full arts- og funksjonskartlegging

Kommunen viser til at det er gjennomført naturkartlegging etter NiN-metodikk i 2024. NiN-kartlegging kan gi viktig kunnskap om naturtyper og økologisk tilstand, men den dekker ikke nødvendigvis alle artsgrupper, funksjonsområder eller økologiske sammenhenger.

Det må framgå hva kartleggingen var ment å undersøke, hvilke arealer som ble dekket, når feltarbeidet ble gjennomført, og hvilke begrensninger som er knyttet til resultatene.

En konklusjon om at det ikke er registrert naturtyper som vurderes å være til hinder for utbygging, er ikke det samme som at området mangler naturverdier.

9.2 Fullstendig dokumentasjon må framlegges

Vi ber om at fullstendig rapport fra NiN-kartleggingen og øvrig naturfaglig dokumentasjon er tilgjengelig. Dette bør omfatte:

- kart over undersøkte arealer og registrerte naturtyper;
- metodebeskrivelse og faglig grunnlag;
- tidspunkt og sesong for feltarbeidet;
- artslister og relevante artsregistreringer;
- beskrivelse av usikkerhet og begrensninger;
- vurdering av økologiske funksjonsområder og forbindelser;
- redegjørelse for hvordan registreringer fra offentlige databaser er brukt;
- vurdering av behov for supplerende undersøkelser.

9.3 Supplerende kartlegging

Dersom eksisterende kunnskap ikke er tilstrekkelig, må supplerende undersøkelser gjennomføres på relevante tidspunkter og med egnet metode. Dette gjelder særlig fugler, insekter og andre virvelløse dyr, amfibier, reptiler, sopp, lav, moser og små pattedyr der naturforholdene tilsier at disse gruppene kan være relevante.

Manglende registreringer kan ikke uten videre tolkes som dokumentasjon på fravær dersom undersøkelsene ikke har hatt riktig tidspunkt, metode eller geografisk dekning.

Kommunen må også vurdere om undersøkelsene fra 2024 fortsatt gir et tilstrekkelig grunnlag for beslutninger i 2026, eller om det er behov for oppdateringer.

10. Fugleliv og andre arter

10.1 Sivhauk, vipe, sandsvale og sanglerke

Naturvernforbundet har vist til seks observasjoner av sivhauk i området sommeren 2024. Det er også vist til gjentatte observasjoner av vipe og opplysninger om mulig hekking i jordbruksarealet vest for planområdet, samt observasjoner av sandsvale og sanglerke.

Opplysningene innebærer ikke i seg selv at hekking eller fast bruk av planområdet er endelig dokumentert. De gir likevel grunn til å undersøke om området har betydning som næringsområde, leveområde eller del av et større funksjonsområde.

Kommunen må gjennomgå relevante registreringer i Artskart og andre tilgjengelige kilder, og vurdere behovet for supplerende feltundersøkelser. Det må framgå hvordan artenes mulige bruk av planområdet og nærliggende arealer er vurdert.

10.2 Andre artsgrupper

Det må også undersøkes om området har funksjon for andre arter og artsgrupper. Naturvernforbundet har vist til mulige forekomster av insekter, amfibier, reptiler, andre virvelløse dyr og små pattedyr, samt spor etter grevling og mulig hiområde.

Det må dokumenteres hvilke undersøkelser som er gjennomført, og om de gir tilstrekkelig grunnlag for å konkludere med at naturverdiene er kartlagt.

10.3 Økologiske sammenhenger

Et område kan ha betydning selv om det ikke er kartlagt som en egen verdifull naturtype. Det kan fungere som leveområde, næringsområde, skjul eller forbindelsesareal for arter.

Kommunen må derfor vurdere hvordan planområdet henger sammen med tilgrensende natur, skogområder, jordbruksarealer, vannmiljø og annen grønnstruktur. Virkninger utenfor planområdet må vurderes når de kan påvirke naturverdiene.

11. Naturmangfoldloven §§ 7–12

Naturmangfoldloven §§ 7–12 stiller krav til hvordan hensynet til naturmangfold skal vurderes i offentlig beslutningstaking.

• § 7 – prinsippene skal legges til grunn: Kommunen skal vise hvordan prinsippene i §§ 8–12 er vurdert og vektlagt.
• § 8 – kunnskapsgrunnlaget: Beslutninger som berører naturmangfold, skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger.
• § 9 – føre-var-prinsippet: Dersom det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om virkninger på naturmiljøet, skal usikkerheten tas på alvor, særlig når det er risiko for alvorlig eller irreversibel skade.
• § 10 – samlet belastning: Påvirkningen på et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen det er eller vil bli utsatt for.
• § 11 – kostnadene ved miljøforringelse: Tiltakshaveren skal som hovedregel bære kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet når dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.
• § 12 – miljøforsvarlige teknikker, driftsmetoder og lokalisering: Det skal vurderes hvilke teknikker, driftsmetoder og lokaliseringer som gir de beste samfunnsmessige resultatene ut fra en samlet vurdering.

Prinsippet om miljøforsvarlig lokalisering er særlig relevant. Det er ikke tilstrekkelig å undersøke hvordan utbyggingen kan gjennomføres på Tangvald dersom behovet kan dekkes gjennom eksisterende

næringsarealer eller andre lokaliseringer med mindre naturinngrep.

Kommunen må synliggjøre hvordan alle disse prinsippene er vurdert og hvilken betydning de har for konklusjonen om planforslaget bør vedtas.

12. Miljødirektoratets veiledning M-1941 og tiltakshierarkiet

Miljødirektoratets veiledning M-1941 gir metodikk for å vurdere konsekvenser for klima og miljø. Veiledningen er relevant for å sikre at miljøverdier, påvirkning, konsekvenser og alternativer vurderes systematisk.

Kommunen må redegjøre for hvilken versjon av veiledningen og hvilke relevante temaveiledere som er brukt, og om kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig og oppdatert. Det må også framgå hvordan usikkerhet og samlede virkninger er håndtert.

Tiltakshierarkiet innebærer at man først skal søke å unngå skade, deretter begrense skade, restaurere og til slutt vurdere kompensasjon der dette er relevant. Kommunen bør derfor ikke starte med å vurdere hvordan skader kan avbøtes, uten først å undersøke om de kan unngås gjennom en annen lokalisering eller en annen

arealløsning.

Dette er i tråd med målene i Bamble kommunes naturmangfoldplan 2026–2036.

13. Samlet belastning og bit-for-bit-nedbygging

Tangvald må vurderes i sammenheng med eksisterende pukkverksdrift, næringsvirksomhet, veger og andre inngrep i området. Det må også tas hensyn til framtidige og planlagte tiltak som kan påvirke de samme naturverdiene.

Tangvald må også vurderes i lys av samlet belastning rundt Stokkevannet, som er betydelig utbygd i nord og nordøst med næringsvirksomhet og E18. Dette betyr at gjenværende områder blir desto viktigere blant annet som habitat og rekreasjonsområder.

Når hvert tiltak vurderes isolert, kan konsekvensene framstå mindre enn de samlet sett er. Over tid kan summen av inngrep føre til tap og fragmentering av leveområder, mer støy og lys, økt trafikk, endret avrenning og redusert landskaps- og friluftsverdi.

Naturmangfoldloven § 10 krever at samlet belastning på økosystemet vurderes. Kommunen må derfor dokumentere:

• eksisterende og planlagte arealinngrep i influensområdet;
• samlet tap og fragmentering av naturarealer;
• virkninger for fugleliv og andre artsgrupper;
• samlet belastning fra støy, lys, støv og trafikk;
• påvirkning på vannmiljø og avrenning;
• konsekvenser for landskap, friluftsliv og kulturmiljø;
• tidligere tap av natur- og kulturverdier som følge av pukkverksdrift og annen utbygging.

Det er ikke tilstrekkelig å konstatere at planområdet allerede er påvirket. Tidligere inngrep kan tvert imot gjøre de gjenværende natur- og kulturverdiene viktigere å bevare.

14. Verneområder, Rognstranda, Gea Norvegica Geopark og landskap

Planområdet må vurderes i sammenheng med Stokkevannet, Rognsbekken, nærliggende verneområder, Rognstranda og Gea Norvegica Geopark.

Kommunen må dokumentere om og hvordan planforslaget kan påvirke disse områdene direkte eller indirekte gjennom støy, støv, lys, trafikk, avrenning, landskapsvirkning og endret menneskelig aktivitet.

14.1 Naturreservater og omkringliggende natur

Selv om et inngrep ligger utenfor grensen til et verneområde, kan det påvirke naturverdier innenfor området. Påvirkningen må derfor vurderes ut fra økologiske og landskapsmessige sammenhenger, ikke bare avstanden mellom planområdet og vernegrensen.

Det er tidligere vist til at støy fra eksisterende pukkverksdrift kan høres i Rognsflauane naturreservat. Dersom virksomheten utvides, må det vurderes om støy og andre forstyrrelser vil øke.

14.2 Rognstranda og Gea Norvegica Geopark

Rognstranda og Gea Norvegica Geopark representerer viktige geologiske, landskapsmessige og

formidlingsmessige verdier i regionen. Geoparkstatus innebærer ikke i seg selv et særskilt lovfestet vern av alle arealer, men geologien og landskapet er relevante hensyn i planleggingen.

Kommunen må vurdere hvordan utbyggingen kan påvirke geologiske verdier, landskapsopplevelsen og sammenhengen mellom natur- og kulturhistorie.

14.3 Rekreasjon og reiseliv

Kommunens tidligere bekymringer for rekreasjonsområder og reiseliv må vurderes konkret. Støy, støv, lys, trafikk og synlige inngrep kan påvirke friluftsopplevelser og landskapskvaliteter også utenfor selve planområdet.

Det må foreligge en samlet vurdering av landskapsvirkningene fra eksisterende pukkverksdrift, næringsvirksomhet, vegtiltak og øvrige inngrep.

15. Geologisk mangfold og Oslofeltets østlige forkastningsrand

Geologisk mangfold må inngå som et selvstendig tema i vurderingen av planforslaget. Området ligger i en region med geologiske formasjoner knyttet til Oslofeltet, og nærheten til Oslofeltets østlige forkastningsrand gjør det relevant å undersøke om planområdet eller tilgrensende arealer har geologiske verdier som kan påvirkes.

Vi ber om at temaet undersøkes av relevant fagkompetanse, og at kommunen redegjør for om det finnes geologiske forekomster, strukturer eller landskapsformer med verdi for naturmangfold, geologi eller formidling.

Sprenging, masseuttak, planering og endring av terreng kan være irreversible inngrep. Dersom geologiske verdier finnes, må det vurderes om de kan bevares, og om alternative løsninger vil gi mindre skade.

Det må samtidig skilles mellom geologisk verneverdi og geoteknisk sikkerhet. Dette er ulike problemstillinger som begge må behandles på et tilstrekkelig faglig grunnlag.

16. Kulturminner og kulturmiljø

16.1 Automatisk fredete kulturminner

Det er vist til automatisk fredete kulturminner i eller i tilknytning til området, herunder steinalderlokalitetene med Askeladden-ID 338172-0 og 338174-0.

Kommunen må sørge for at beliggenhet, avgrensning, vernestatus og mulig påvirkning fra planforslaget er dokumentert. Det må også framgå hvordan kulturminnene er vurdert i sammenheng med landskapet og øvrige kulturhistoriske spor.

Eventuelle inngrep må behandles i samsvar med kulturminnelovens bestemmelser, og nødvendige avklaringer med kulturmiljømyndighetene må foreligge før planen vedtas.

16.2 Tangvald mølle, demning og vannsystem

Tangvald mølle er et kulturhistorisk element som må vurderes i sammenheng med landskapet og det historiske bruksmønsteret. Det må dokumenteres hvilken betydning mølla har, hvilken tilstand og vernestatus den har, og hvordan planforslaget kan påvirke bygningen og dens omgivelser.

Demning, vannløp og tilknyttede tekniske strukturer kan være viktige deler av det historiske kulturmiljøet. Det må undersøkes hvordan disse elementene henger sammen med mølla og tidligere bruk av området.

Kulturhistorisk verdi er ikke nødvendigvis begrenset til enkeltbygninger. Landskapet, vannsystemet og den historiske sammenhengen kan være avgjørende for forståelsen av kulturminnene.

16.3 Tidligere tap av kulturmiljø ved etablering av pukkverk

Naturvernforbundet vil også understreke betydningen av å vurdere tidligere tap av kulturmiljø som følge av pukkverksutbygging i området.

Det er opplyst at to kulturmiljøer ble bygd ned i forbindelse med etablering av pukkverk i 2016. Dette er et viktig moment dersom opplysningen gjelder det aktuelle influensområdet. Kommunen må dokumentere hvilke kulturmiljøer det dreide seg om, hvor de lå, hvilke verdier de representerte, og hvordan inngrepene påvirket den kulturhistoriske sammenhengen.

Vi har ikke kunnet verifisere den konkrete opplysningen om to kulturmiljøer som ble bygd ned i 2016 gjennom de tilgjengelige nettkildene. Den bør derfor kontrolleres mot den aktuelle pukkverkssaken, tidligere kulturminneregistreringer og kommunens kulturmiljødokumentasjon før den presenteres som et endelig fastslått faktum.

Dersom opplysningen bekreftes, må tapet inngå i vurderingen av samlet belastning. Kommunen bør ikke behandle hvert nytt inngrep som om området ikke allerede har mistet natur- og kulturhistoriske verdier gjennom tidligere utbygging.

Tidligere tap gjør det særlig viktig å dokumentere hvilke kulturmiljøer og historiske sammenhenger som fortsatt finnes, og å unngå ytterligere irreversible inngrep der verdiene kan bevares.

16.4 Krigsminner fra andre verdenskrig

Naturvernforbundet vil særlig gjøre kommunen oppmerksom på krigsminner fra den tyske okkupasjonen under andre verdenskrig i umiddelbar nærhet til planområdet.

En nærliggende høyde eller knaus vil bli sprengt bort dersom utbyggingen gjennomføres, noe som vil kunne forringe krigsminnenes opplevelsesverdi. Det må avklares hvilke konkrete spor som finnes, hvor de ligger, hvilken historisk sammenheng de inngår i, og hvilken betydning terrengformen har for forståelsen av anlegget.

Krigsminner kan omfatte mer enn synlige bygninger eller konstruksjoner. Terrengformer, plassering, siktlinjer og sammenhengen mellom ulike spor kan være avgjørende for den historiske og opplevelsesmessige verdien. Dersom en høyde eller knaus som inngår i et slikt kulturmiljø sprenges bort, kan sammenhengen og lesbarheten gå tapt selv om enkelte fysiske spor blir stående.

Krigsminner fra andre verdenskrig er ikke nødvendigvis automatisk fredet eller registrert i offentlige databaser. Manglende registrering er derfor ikke dokumentasjon på at slike spor mangler kulturhistorisk verdi.

Vi ber kommunen om å:

• kartlegge og dokumentere krigsminnene i og ved planområdet;
• undersøke relevante kulturminnedatabaser, lokale historiske kilder og tilgjengelig arkivmateriale;
• avklare om den aktuelle høyden eller knausen inngår i et historisk anlegg eller en større kulturhistorisk sammenheng;
• vurdere virkningen av sprenging, planering og endret terreng på kulturmiljøet;

• innhente uttalelse fra relevant kulturmiljømyndighet;
• vurdere om lokalisering og utforming må endres for å unngå tap av kulturhistoriske verdier.

Denne vurderingen må foreligge før et eventuelt planvedtak. Den kan ikke generelt utsettes til anleggsfasen dersom terrenginngrepene kan ødelegge kulturhistoriske spor eller sammenhenger.

16.5 Andre kulturhistoriske spor og samlet kulturmiljø

Det må også vurderes om området inneholder spor etter eldre næringsvirksomhet, gruvedrift, masseuttak, tekniske anlegg eller annen historisk bruk som kan ha kulturhistorisk verdi.

Vi ber om en samlet kulturmiljøvurdering som omfatter steinalderlokalitetene, Tangvald mølle, demning og vannsystem, krigsminner, tidligere tapte kulturmiljøer og eventuelle andre kulturhistoriske spor.

Det er ikke tilstrekkelig å registrere enkeltobjekter uten å undersøke hvordan de inngår i landskapet og den historiske utviklingen av området.

Kommunens kulturmiljøplan og relevante tidligere reguleringsplaner må inngå i kunnskapsgrunnlaget.

17. Vannmiljø, overvann og vannforskriften

17.1 Stokkevannet og Rognsbekken

Planområdet må vurderes i sammenheng med Stokkevannet, Rognsbekken og øvrige vannveier. Terrenginngrep, sprenging, massehåndtering og endret arealbruk kan påvirke avrenning, partikkeltransport, vannkvalitet og vannføring.

Det må dokumenteres hvordan overvann skal håndteres, hvor vannet ledes, og om det er risiko for transport av sedimenter eller forurensning til bekker og vann.

17.2 Akvatisk naturmangfold

Kommunen må undersøke om tiltaket kan påvirke fisk, bunndyr, vannvegetasjon og annet akvatisk naturmangfold. Dette gjelder både direkte inngrep og indirekte påvirkning gjennom avrenning, endret vannføring eller forurensning.

17.3 Vannforskriften §§ 4 og 12

Vannforskriften § 4 fastsetter miljømål om at vannforekomster skal beskyttes mot forringelse, og at tilstanden skal forbedres der det er nødvendig for å nå miljømålene.

Vannforskriften § 12 regulerer på bestemte vilkår adgangen til å tillate ny aktivitet eller nye inngrep som kan føre til forringelse av en vannforekomst eller hindre oppnåelse av miljømålene.

Kommunen må avklare hvilke vannforekomster som kan påvirkes, hvilken miljøtilstand de har, hvilke miljømål som gjelder, og om planforslaget kan føre til forringelse eller vanskeliggjøre måloppnåelse.

Det må også framgå hvilket kunnskapsgrunnlag og hvilke vurderinger som ligger til grunn for konklusjonen.

17.4 Overvann og forurensning

Overvannshåndteringen må være dokumentert på et nivå som gjør det mulig å vurdere konsekvensene av planen. Det må vurderes hvordan nedbør, erosjon, sedimenter og eventuell forurensning fra anleggs- og driftsfasen skal håndteres.

Dersom det er usikkerhet om vannveier, kapasitet eller risiko for påvirkning av sårbare vannmiljøer, må dette

avklares før planvedtaket.

18. Grunnforhold, kvikkleire og områdestabilitet

18.1 Geoteknisk dokumentasjon

Planområdet må vurderes med hensyn til grunnforhold og områdestabilitet. Det må framgå hvilke geotekniske undersøkelser som er gjennomført, hvilke områder de dekker, og om de er tilstrekkelige for planlagt arealbruk og terrenginngrep.

Det må også avklares hvordan sprenging, skjæringer, fyllinger, masseflytting og endret overvannshåndtering kan påvirke stabiliteten i og rundt planområdet.

18.2 Marine avsetninger og eventuell kvikkleire

Eventuell forekomst av marine avsetninger, sprøbruddmateriale eller andre grunnforhold som kan ha betydning for områdestabiliteten, må undersøkes der dette er relevant.

Vurderingen må bygge på tilgjengelig geologisk informasjon og nødvendige geotekniske undersøkelser. NVEs veileder 1/2019, Sikkerhet mot kvikkleireskred, beskriver framgangsmåten for å vurdere områdeskredfare. Kommunen må vise hvordan relevant prosedyre er fulgt, og om det er behov for geoteknisk fagkompetanse og uavhengig kvalitetssikring.

Det må skilles mellom at det finnes en ROS-analyse, og at områdestabiliteten faktisk er tilstrekkelig dokumentert. En generell ROS-konklusjon kan ikke erstatte geotekniske undersøkelser der slike undersøkelser er nødvendige.

Dersom gjeldende veiledning tilsier behov for nærmere utredning, må dette avklares før kommunen tar stilling til om planen kan vedtas.

18.3 ROS-analysen og sikker byggegrunn

Administrasjonen skriver:

«Det er utarbeidet ROS-analyse i tråd med plan- og bygningsloven § 4-3. Analysen viser at planområdet i hovedsak har akseptabel risiko, men identifiserer enkelte forhold som må følges opp i videre planlegging, prosjektering og byggesaksbehandling.»

Det må framgå hvilke forhold dette gjelder, hvor alvorlige de er, og om de er tilstrekkelig avklart for planvedtaket. En ROS-analyse kan ikke erstatte nødvendige geotekniske undersøkelser.

Kommunen må særlig redegjøre for om ROS-analysen bygger på tilstrekkelig kunnskap om kvikkleire, marine avsetninger, områdestabilitet, overvann og konsekvenser av terrenginngrep.

Dersom grunnforhold eller områdestabilitet kan påvirke om området er egnet for utbygging, må nødvendige undersøkelser foreligge før planen eventuelt vedtas. Dette kan ikke generelt skyves til byggesaksbehandling eller senere detaljprosjektering.

19. Trafikksikkerhet, fylkesvei 3352 og ROS

Planforslaget omfatter justering av fylkesvei 3352. Trafikksikkerhet er et viktig hensyn, men vegtiltaket må vurderes sammen med de øvrige konsekvensene av utbyggingen.

Kommunen må dokumentere hvordan planforslaget påvirker trafikkmengde, tungtrafikk, siktforhold,

adkomst, myke trafikanter og trafikksikkerhet. Det må også vurderes om alternative vegløsninger eller lokaliseringer kan oppnå nødvendig trafikksikkerhet med mindre natur- og miljøinngrep.

ROS-analysen må være konkret og etterprøvbar. Den må vise hvilke farer som er identifisert, hvordan sannsynlighet og konsekvens er vurdert, hvilke tiltak som er nødvendige, og om risikoen kan aksepteres.

Forhold som kan håndteres gjennom reguleringsbestemmelser, må følges opp med presise og bindende krav. Forhold som gjelder grunnleggende sikkerhet, naturverdier eller planens egnethet, må derimot avklares før vedtaket.

Kommunen må også forklare hvordan trafikksikkerhetsgevinsten er vurdert opp mot de samlede konsekvensene av utbyggingen. En positiv virkning på ett område er ikke i seg selv tilstrekkelig til å begrunne en lokalisering dersom andre vesentlige virkninger ikke er godt nok utredet.

20. Erfaringene fra Bunestoppen

Naturvernforbundet mener kommunen bør bruke de dyrkjøpte erfaringene fra Bunestoppen til å styrke kvaliteten på planbehandlingen og naturforvaltningen.

Sakene er ikke nødvendigvis rettslig eller faktisk identiske, men de illustrerer betydningen av et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, grundig vurdering av naturverdier, korrekt bruk av KU-regelverket og reell vurdering av alternative arealer.

Bunestoppen-saken har særlig vist hvor viktig det er at rettslige krav til kunnskapsgrunnlag og saksbehandling blir fulgt. Naturvernforbundet ber kommunen ta lærdom av dette i Tangvald-saken, slik at relevante spørsmål blir undersøkt før beslutningen tas.

Kommunen bør også følge opp oppdaterte veiledere og faglige anbefalinger fra relevante myndigheter, herunder Miljødirektoratets M-1941 for de temaene den dekker, og sikre at vurderingene bygger på aktuell kunnskap.

En grundig vurdering tidlig i planprosessen kan spare kommunen, utbygger, innbyggere og organisasjoner for unødvendig tidsbruk, kostnader, forsinkelser og nye runder med innsigelser eller klager.

Vi ber derfor kommunen sikre at vurderingen av Tangvald følger oppdatert kunnskap, relevante veiledere og lovens krav til saksbehandling, og at natur- og miljøverdier blir vurdert før lokaliseringen låses.

21. Naturvernforbundets samlede krav

På bakgrunn av forholdene som er beskrevet ovenfor, ber Naturvernforbundet i Grenland og Naturvernforbundet Telemark Bamble kommune om følgende:

1. Avvis planforslaget for Tangvald, plan-ID 442, slik det foreligger, og anbefal at kommunestyret ikke vedtar planen.
2. Legg til grunn at kommunestyret etter plan- og bygningsloven § 12-12 kan la være å vedta planforslaget og eventuelt sende saken tilbake til ny behandling.
3. Skill tydelig mellom overordnet arealplanlegging etter reglene som gjennomfører SEA-direktivet og vurderingen av konkrete prosjekter etter reglene som gjennomfører EIA-direktivet.
4. Legg fram en redegjørelse for hvilke overordnede konsekvensvurderinger som ble gjort da Tangvald ble avsatt til næringsformål, hvilke alternativer som ble vurdert, og om kunnskapsgrunnlaget fortsatt er tilstrekkelig.

5. Gjennomgå kommunens vurdering av KU-plikt etter forskrift om konsekvensutredninger, særlig §§ 8–11 og kriteriene i § 10.

6. Dersom planen kan få vesentlige virkninger, gjennomfør konsekvensutredning i samsvar med forskriftens krav.

7. Besvar kommunens tidligere faglige bekymringer om fugler, insekter, dyreliv, kulturminner, rekreasjonsområder, naturreservater og reiseliv konkret.

8. Redegjør for hva som har endret seg fra planavdelingens tidligere bekymringer og anbefaling om alternativ lokalisering til administrasjonens konklusjon 26. august 2026.

9. Dokumenter hvordan kommunens tidligere opplysning om store reserver av allerede utsprengte og planerte næringsarealer er fulgt opp.

10. Legg fram en reell vurdering av eksisterende næringsarealer, planerte og utbygde arealer og andre grå arealer.

11. Framlegg fullstendig rapport fra NiN-kartleggingen fra 2024, inkludert metode, kart, registreringer, tidspunkt, geografisk dekning og usikkerhet.

12. Gjennomfør supplerende naturkartlegging dersom eksisterende kunnskap ikke er tilstrekkelig.

13. Vurder opplysningene om sivhauk, vipe, sandsvale, sanglerke og andre fugler konkret, og dokumenter hvordan artenes mulige funksjonsområder kan påvirkes.

14. Undersøk behovet for kartlegging av andre relevante artsgrupper, herunder insekter og andre virvelløse dyr, amfibier, reptiler, sopp, lav, moser og små pattedyr.

15. Vurder virkninger for økologiske forbindelser og naturverdier utenfor planområdet.

16. Vis konkret hvordan naturmangfoldloven §§ 7–12 er fulgt opp.

• Legg fram en punktvis og konkret redegjørelse for hvordan hvert av prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 er anvendt, hvilken vekt hvert prinsipp er tillagt, og hvordan vurderingen har påvirket administrasjonens anbefaling, jf. § 7.

• Vis hvordan Miljødirektoratets oppdaterte veiledning «Klima- og miljøhensyn i arealplanlegging» (29. september 2026), den oppdaterte instruksen for naturtypekartlegging (12. juni 2026) og oppdatert veiledning om geologisk mangfold i M-1941 (29. juni 2026) er vurdert og fulgt opp.

17. Gjennomfør en samlet vurdering av eksisterende, pågående og planlagte inngrep i området, i tråd med naturmangfoldloven § 10.

18. Vis hvordan naturmangfoldplanen 2026–2036, målet om arealnøytralitet og tiltakshierarkiet er fulgt opp.

19. Ta Tangvald opp i arbeidet med planvask og revisjon av kommuneplanens arealdel 2027–2039, og vurder om tidligere arealavsetning fortsatt er hensiktsmessig i lys av oppdatert kunnskap.

20. Legg fram en reell vurdering av alternative lokaliseringer og nullalternativet.

21. Bruk oppdatert og anerkjent metodikk, herunder relevant veiledning i Miljødirektoratets M-1941, og

redegjør for hvordan metodikken er anvendt.

22. Vurder virkninger for Stokkevannet, Rognsbekken og annet vannmiljø, inkludert avrenning, sedimenter og

mulig forurensning.

23. Dokumenter hvordan vannforskriften §§ 4 og 12 er vurdert.

24. Vurder mulige virkninger for nærliggende verneområder, Rognstranda, Gea Norvegica Geopark, landskap,

friluftsliv og reiseliv.

25. Undersøk og dokumenter geologiske verdier og eventuelle virkninger av sprenging, masseuttak og

terrengendringer.

26. Sørg for en samlet kulturmiljøvurdering som omfatter steinalderlokalitetene, Tangvald mølle, demning og

vannsystem, krigsminner, tidligere tapte kulturmiljøer og eventuelle andre kulturhistoriske spor.

27. Kartlegg krigsminnene fra andre verdenskrig ved planområdet, og vurder spesielt virkningen av eventuell

sprenging eller fjerning av den nærliggende høyden eller knausen.

28. Kontroller opplysningene om at to kulturmiljøer ble bygd ned i forbindelse med etablering av pukkverk i

2016. Dokumenter hvilke kulturmiljøer det gjelder, hvilke verdier som gikk tapt, og hvordan dette skal inngå i

vurderingen av samlet belastning.

29. Sørg for at grunnforhold, områdestabilitet og eventuelle problemstillinger knyttet til marine avsetninger og

kvikkleire er tilstrekkelig undersøkt før planvedtak.

30. Revider eller suppler ROS-analysen dersom det er nødvendig for å sikre at alle relevante farer,

konsekvenser og tiltak er dokumentert.

31. Dokumenter konsekvensene av justeringen av fylkesvei 3352, herunder trafikkmengde, tungtrafikk,

trafikksikkerhet og alternative løsninger.

32. Vis konkret hvordan forvaltningsloven § 17 og kravene til forsvarlig saksbehandling er fulgt opp.

33. Sørg for at spørsmål som kan påvirke lokalisering, arealbruk, naturverdier eller sikkerhet, avklares før

vedtak og ikke utsettes til senere detaljprosjektering.

34. Gi en konkret og begrunnet vurdering av hvert vesentlig høringsinnspill, og synliggjør hvordan innspillene

er tillagt betydning i den videre behandlingen.

22. Avslutning

Naturvernforbundet i Grenland og Naturvernforbundet Telemark mener at planforslaget for Tangvald ikke bør vedtas slik det foreligger.

Kommunens tidligere planfaglige bekymringer var omfattende. De gjaldt manglende naturkartlegging, relativt uberørte natur- og skogområder, rødlistede fugler, behov for å undersøke fugle- og dyreliv og insekter, potensial for kulturminner, samlet belastning fra eksisterende pukkverksdrift og virkninger for naturreservater, friluftsområder og reiseliv. Planavdelingen anbefalte også alternativ lokalisering og viste til store reserver av allerede utsprengte og planerte arealer.

Administrasjonen konkluderer derimot 26. august 2026 med at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig og at planforslaget ikke bør endres. Vi ber kommunen dokumentere hva som har endret seg mellom den tidligere faglige bekymringen og denne konklusjonen. Det må framgå hvilke undersøkelser som er gjort, hvilke bekymringer som er avklart, hvilke usikkerheter som gjenstår, og hvordan alternativ lokalisering er vurdert.

Vi mener også at saken må ses i sammenheng med kommunens overordnede arealforvaltning. Det må undersøkes om tidligere vurderinger av lokalisering og miljøkonsekvenser fortsatt er tilstrekkelige, og om behovet kan dekkes gjennom grå arealer og eksisterende næringsområder. Naturmangfoldplanen 2026–2036, kommunens mål om arealnøytralitet og arbeidet med planvask og revisjon av kommuneplanens arealdel 2027–2039 bør være sentrale deler av vurderingen.

Kommunens vedtatte naturmangfoldplan skal bidra til bedre kartlegging, styrket kunnskapsgrunnlag og hensyn til naturmangfold i arealplanleggingen. Det er derfor viktig at disse føringene får konkret betydning i Tangvald-saken, og at tiltakshierarkiet følges: Først må kommunen undersøke om inngrepet kan unngås, deretter om skade kan begrenses og natur restaureres.

Oppdatert naturkartlegging, relevante faglige veiledere, tilstrekkelige vurderinger av kvikkleire og områdestabilitet, kulturminner, vannmiljø og samlet belastning må inngå i et forsvarlig beslutningsgrunnlag. Også tidligere tap av kulturmiljø ved pukkverksutbygging må dokumenteres og inngå i vurderingen av hvor mye natur- og kulturhistoriske verdier området allerede har mistet.

Grunnleggende spørsmål om lokalisering, naturverdier og sikkerhet må avklares før planvedtaket, ikke skyves til senere detaljprosjektering.

Vi ber kommunen prioritere å unngå unødvendige naturinngrep framfor å legge til rette for ytterligere nedbygging og deretter forsøke å redusere konsekvensene. Dersom lokaliseringen ikke er godt nok begrunnet, og kunnskapsgrunnlaget ikke gir sikkerhet for at vesentlige virkninger er tilstrekkelig vurdert, bør planen ikke vedtas.

Vi avviser Tangvald som lokalisering for denne utbyggingen. Vi ber Bamble kommune anbefale at kommunestyret ikke vedtar detaljreguleringen slik den foreligger, og at eksisterende næringsarealer, grå arealer og alternativer med mindre naturinngrep prioriteres.

Med hilsen

Naturvernforbundet i Grenland

23. Referanser og rettskilder

Plan- og bygningsrett og forvaltningsrett

- Plan- og bygningsloven §§ 1-1, 3-1, 4-1, 4-2, 4-3, 12-3, 12-10, 12-12 og 28-1.
- Forvaltningsloven § 17 om utrednings- og informasjonsplikt.

• Forskrift om konsekvensutredninger, særlig §§ 6–11 og § 17, med relevante punkter i vedlegg I, II og III.

Europeiske direktiver og konsekvensutredning

• Direktiv 2001/42/EF om vurdering av miljøvirkningene av visse planer og programmer (SEA-direktivet).

• Direktiv 2011/92/EU om vurdering av visse offentlige og private prosjekters miljøvirkninger, endret ved direktiv 2014/52/EU (EIA-direktivet).

• Miljødirektoratets veiledning M-1941, Konsekvensutredning av klima og miljø, i gjeldende versjon.

• Miljødirektoratet: «Klima- og miljøhensyn i arealplanlegging», oppdatert 29. september 2026.

• Miljødirektoratet: «Veileder: Kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks», publisert 12. juni 2026.

• Miljødirektoratet: M-1941, oppdatert veiledning om kartlegging av geologisk mangfold, kapittel 1.2, 29. juni 2026.

• Kommunal- og distriktsdepartementet: «Grå arealer», oppdatert 17. desember 2025.

• Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet, fastsatt 20. desember 2024, endret 24. januar 2025.

• Klima- og miljødepartementet: «Kunnskap for bedre utnyttelse av grå arealer», rapport datert 22. juni 2026. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/kunnskap-for-bedre-utnyttelse-av-gra-arealer/id3167212/

• KDD: «Grå arealer»: https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/fagtema/graa_arealer/id3101908/

• Miljødirektoratet: «Klima- og miljøhensyn i arealplanlegging»: https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/miljohensyn-arealplanlegging/

• Miljødirektoratet: KU-veileder M-1941: https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger

• Riksantikvaren: «Krigens kulturminner»: https://riksantikvaren.no/fagomrader/krigens-kulturminner/

• Kulturminnesøk: https://www.kulturminnesok.no/

• Klima- og miljødepartementet: Veileder om naturmangfoldloven kapittel II, særlig om vurdering og vektlegging av §§ 8–12, jf. § 7.

• Riksantikvaren: «Krigens kulturminner», veiledning om kulturminner fra krig og okkupasjon.

• Kulturminnesøk, Riksantikvaren: søk og kartlag for kulturminner og kulturmiljø i Bamble kommune; konkrete ID-er må oppgis etter registerkontroll.

Natur- og miljørett

• Naturmangfoldloven §§ 7–12.

• Vannforskriften §§ 4 og 12.

• Bamble kommune, Kommunedelplan for naturmangfold 2026–2036, vedtatt 12. februar 2026.

Grunnforhold og samfunnssikkerhet

• Byggteknisk forskrift (TEK17), kapittel 7.

• NVE veileder 1/2019, Sikkerhet mot kvikkleireskred, og relevant oppdatert veiledning fra NVE.

Kulturminner og kulturmiljø

• Kulturminneloven §§ 3, 4 og 8.

• Bamble kommunes kommunedelplan for kulturmiljøer 2023–2033.

• Askeladden-registreringene med ID 338172-0 og 338174-0.

• Relevant dokumentasjon om Tangvald mølle, demning, vannsystem og krigsminner i området.

• Dokumentasjon av tidligere kulturmiljøer som eventuelt gikk tapt ved etablering av pukkverk i 2016.

Kommunale plandokumenter

• Bamble kommune: Saksframlegg – detaljregulering Tangvald, plan-ID 442, førstegangsbehandling.

• Bamble kommune: planbeskrivelse, plankart, reguleringsbestemmelser, ROS-analyse og øvrige vedlegg til detaljregulering for Tangvald. Dokumentene er tilgjengelige via kommunens offisielle høringsside for

Tangvald: https://www.bamble.kommune.no/plan-bygg-brann-og-eiendom/planer-og-horinger/horinger/

• Bamble kommune: kommuneplanens arealdel, plan-ID 364, vedtatt 15. desember 2022.

• Bamble kommune: revisjon av kommuneplanens arealdel 2027–2039.

• Bamble kommune: kommunedelplan for naturmangfold 2026–2036, vedtatt 12. februar 2026.

Andre relevante dokumenter

• Naturvernforbundet i Grenland og Naturvernforbundet Telemark: tidligere innspill om Tangvald, naturmangfold, fugleregistreringer, kommunens tidligere bekymringer og samlet belastning.

• Dokumenter og vedtak i sakene om Bunestoppen.

• Tidligere plan- og kulturminnedokumentasjon for det aktuelle pukkverket, for å verifisere opplysningene om kulturmiljøer som skal ha gått tapt i 2016.